

sciat, per quos illi musculos exercendi sint et per quos nervos transmittenda excitatio, musculi vero, quasi acutissimo ingenio præditi essent, jussaque intelligerent, adamusim exsequantur, accelerando, retardando, et magis minusve intendendo motum, ac variando directionem, potissimum ex voluntatis liberæ determinatione.

CAPUT III.

DE NATURA BRUTORUM
ANIMANTIUM.

Tempus est, ut jam naturam belluarum tractandam suscipiamus, quam ex operationibus ac proprietatibus necesse erit brevissime definire. Primum autem omnium juvat specificam differentiam animalis investigare: unde constabit essentielle discrimen, quo regnum animale a vegetali secernitur.

ARTICULUS I.

In quo reponenda sit specifica
differentia vel characteristica nota naturæ
animalis.

230. Varia inde ab initio hujusce disputationis lineamenta regni animalis descripsimus, diversasque mox operationes late persecuti sumus: iis omnibus nunc in memoriam revocatis, et invicem comparatis, videndum erit, quid primum et præcipuum sit in composito animali, quod haberi debeat tamquam differentia constitutiva illius. Quare non inquirimus nunc specificam differentiam ullius peculiaris generis animalium, sed tantum id, quod naturam viventis in gradu animalis generatim constituit. Qua de re communem, eamque veram, Scholasticorum sententiam sequens docebit.

PROPOSITIO. Differentia specifica belluinam naturam constituens, et ab omni vegetali natura generatim secernens, est sensibilitas: unde animal recte definitur VIVENS SENSITIVUM.

Probatur prima pars. Ut sensibilitas haberi debeat specifica differentia regni animalis, requiritur, et sufficit: α) ut conveniat omni et soli animali, et per eam discriminetur animal a vegetali; β) ut spectet ad essentiam animalis; γ) ac proinde ut nihil prius in propriis animalis constitutivis assignari queat, et cætera omnia attributa et proprietates ex illa fluant. Atqui tria hæc sensibilitati conveniunt. Ergo sensibilitas est specifica differentia belluinam naturam constituens, etc.

Probatur Minor per partes, nam Major constat. α) *Sensibilitatem convenire omni et soli animali*, demonstratum superius manet in hac et in præcedenti disputatione. Unde si quando dubium inciderit de aliquo vivente, num sit animal vel planta, resolvendum erit ex hoc criterio. Aut enim sentit, aut non sentit. Si sentit, animal est; si non sentit, animal esse nequit. Si autem deprehendi a nobis nequit, utrum sentiat necne, nobis quidem quid sit, non innotest, at in se erit, vel non erit animal, prout sentiat, vel sentiendi facultate careat. Quamvis enim in operationibus vegetativis multisque aliis proprietatibus possit animal cum planta convenire, differt tamen sensu.

β) *Sensibilitas spectat ad essentiam animalis*. Nam est dos eaque omnium præstantissima, quæ animali conveniat. Sane nihil perfectius in viventibus, quam natura et virtus eliciendi vitales operationes; nulla autem in animalibus excellentior operatio vitæ est, quam sensatio. Nec dicas sensibilitatem importare potentiam sentiendi, ac proinde accidens esse.— Nam sensibilitas sumi potest substantive et adjective. Adjective sumpta importat potentiam vel virtutem accidentalem seu principium proximum sentiendi, quod probatum est esse accidens et proprietatem animæ. Substantive sumpta importat naturam ipsam substantialem vel principium remotum ac radicale sentiendi, unde dimanat potentia seu virtus accidentalis sensitiva tamquam proprietas illius. Et hoc pacto sumitur

Specifica
differentia
animalia
stat in
sensibilitate.

Sensibilitas
convenit omni
et soli
animali;

spectat
ad essentiam
animalis;

nunc in hac propositione sensibilitas, quæ proinde, nihil vetat, quominus sit pars essentialis ac differentia specifica belluinæ animæ.

in propriis
animalis
constitutivis
nihil est
prius
sensibilitate,

γ) *Nihil est prius sensibilitate in propriis animalis constitutivis, cætera vero attributa peculiaria ex illa fluunt.* Nam in bellua prius certe sensibilitate est ratio viventis et vegetativi, sed per hanc convenit cum plantis, nec proprie constituitur animal. In iis autem, quæ animali peculiaria sunt, nihil prius invenies sensibilitate; ea siquidem, si substantive sumatur, non agnoscit principium aliquod, unde fluat, ex ipsa vero facile intelligitur fluere facultatem appetitivam et locomotivam. Facultas enim appetitiva inest animali ad tendendum versus bona sensu cognita et proposita; potentia vero loco-motiva ad apprehendenda bona, quæ appetuntur, et fugienda, quæ instant mala. Immo vero ipsa quoque diversitas structuræ et organismi, per quam animal generatim a vegetali discriminatur, videtur tandem, saltem magnam partem, ex sensibilitate tanquam a prima radice proficisci. Nam in primis organa sentiendi ideo ita conformata sunt, quia talibus exercendis functionibus destinantur; innumeræ autem aliæ varietates organismi loco-motivæ facultati serviunt; alia denique membra, quæ instar offensivorum vel defensivorum armorum haberi queunt, necessario supponunt naturam cognoscitivam et passionibus obnoxiam, quamobrem cum Deus nihil frustra operetur in mundo, data omnino illa ideo esse animali putandum est, quia natura ejus sensitiva talibus eget instrumentis. Jure itaque merito dicimus in aliquo sensu vero, ex sensibilitate fluere reliqua attributa, quia ipsa est non simplex conditio, sed ratio vel finis eorum, et ad ejus exigentiam illa dantur animali.

Animal recte
definitur
Vivens
sensitivum.

Altera pars non est nisi corollarium præcedentis. Recta definitio, oportet, ut genere proximo constet et specifica differentia. Atqui definitio, qua animal definitur *vivens sensitivum*, constat genere proximo ac differentia specifica. Nam *vivens* est genus, in quo convenit animal cum vegetali, et est genus proximum, quia non est alia ratio essentialis proximior, per quam regnum animale cum vegetali conveniat. *Sensitivum* vero est specifica differentia, animal a vegetali discernens, prout jam probatum manet.

ARTICULUS II.

Qualis sit anima brutorum animantium.

231. Pos stabilitam in præcedenti articulo formam vel actum metaphysicum, nempe differentiam specificam, animalis, ratio postulat, ut actum physicum, quo compositum animale in sua essentia constituitur, investigemus. Animalia enim, sicut quælibet alia corpora physica, materia constare ac forma, patet ex demonstratis in *Cosmologia* circa essentialium corporum constitutionem. Constat pariter ex prima hujus voluminis disputatione (1), animalia, utpote viventia, gaudere principio vitali seu anima, quæ sit vera corporis forma substantialis (2). Nunc ergo, ut plene declarata maneat animalis natura, necesse est inquirere, qualisnam forma sit anima illius; nam de corpore vel materia prima animalis nihil jam speciale tractandum restat. At circa naturam belluinæ animæ multæ fuerunt doctorum virorum sententiæ. Ut enim omittamus nunc errores veterum materialistarum superius relatos (3) et recentiorum, qui nullum principium activitatis generatim in viventibus agnoscunt, quod non sit transformatio quædam virium corporibus omnibus communium; Baco a Verulamio, Gassendus et Maignanus (4) censuerunt animas brutorum esse corpora tenuissima media inter corpora crassa et spiritus. Cartesiani animam brutorum in organorum dispositione corporisque figuracione reposuerunt (5); unde nullam in illis motuum

Status
questionis.

Varie opiniones
circa
belluinæ
animæ
naturam.

(1) Vide supra, num. 17, pag. 60 seqq.

(2) Vide superius, num. 23, pag. 91 seqq.

(3) Num. 16, pag. 53 seqq.

(4) Apud Roselli (*Summ. philosophiæ*, tom. 4, quæst. 29, art. 2, num. 858).

(5) «Dico igitur, nullam in Brutis animantibus, præter organorum dispositionem, et corporis figuracionem, Animam dari. Adeo ut omnes motus, qui in cis, peraguntur, à solo spirituum influxu et organorum

causam aliam agnoverunt præter spirituum animalium influxum et organorum dispositionem (1). Alii animam belluinam spiritualem, humanæ similem, vel solum gradu quodam ab ea distinctam asserunt; in quibus recenseri queunt tum pithagorici, qui metempsychosin propugnarunt, arbitantes, ut scribit S. Augustinus, migrationem animorum fieri *vel hominum in bestias, vel in homines bestiarum* (2), tum recentiores illi, qui animantibus intelligentiam largiuntur. Quamquam naturalium scientiarum cultores, omnis sæpe philosophicæ disciplinæ jejuni, nihil certum ac definitum de belluinæ animæ natura reapse tradant. Verum hæc aliæque opiniones, quas minutatim referre non vacat (3), partim in prima disputatione manent explosæ, partim nullo jam negotio ex hæcenus probatis rejiciuntur cum communi sententia Scholasticorum et christianorum Philosophorum, qui brutis animam tribuunt, non tamen spiritualem, sed a materia dependentem. Illud tamen in controversiam adducitur inter Scholasticos, utrum anima belluarum omnium sit extensive simplex vel indivisibilis; quod autem modum originis et finem attinet, quidam voluerunt illam creatam e nihilo esse (4), nec desunt, qui putent non repugnare, ut ea post corporis mortem superstes maneat (5).

debita compositione dependeat. Antonii Le Grand *Institutio Philosophiæ secundum principia D. Renati Cartesii*, pars sept. artic. 18, num. 5, pag. 393.

(1) Id. ibid. num. 6.

(2) S. August. lib. 11 de *Genesis* ad litter., cap. 20; *Contr. Adimant.* cap. 12.

(3) Singularis fuit ac ridicula fictio Villarsi et P. Bougeant, quorum primus spiritus vel entia quedam phantastica invenit, a quibus animalis regerentur, et impetum ad omnes suos motus edendos recipere. (Vide P. Bonniot, *La Bête comparée à l'homme* pag. 389. Paris, 1889). P. Bougeant idem officium attribuit daemonibus, qui belluis ingressi, operationes earum eliciant (Vide P. Bonniot, *ibid.*, pag. 390). Quæ sententiæ, quia momentum nullum habent, et animi causa excogitate sunt, refutationis honores non merentur.

(4) Ita v. g. P. Salvator Tongiorgi, *Psycholog.*, num. 84.

(5) Ita v. g. Jacobus Balmes, *Filos. fundam.* lib. 2, cap. 2, num 17 seqq.

232. PROPOSITIO. Anima belluina est forma formis mineralium plantarumque perfectior; non tamen proprie spiritualis aut immaterialis vel subsistens, sed materialis seu dependens a materia in existendo: unica in singulis individuis; nec penitus simplex extensive, sed divisibilis ad materiæ divisionem; non creata, sededucta de potentia materiæ; ac denique pareunte animali, naturaliter desinit existere.

Probatur prima pars: *Anima belluina est forma formis mineralium et plantarum perfectior.* Quod anima belluarum sit forma substantialis, probandum non est, cum jam in prima disputatione demonstratum sit, omnem animam esse formam substantialem. At quod sit forma mineralium et pure vegetalium formis præstantior, constat ex ejus operationibus, quæ multo excellentiores sunt, nec possunt a forma minerali vel vegetali proficisci. Cur enim mineralia non vivunt, nec vegetant, nisi quia carent anima? Et cur plantæ non sentiunt, nisi quia anima informantur pure vegetali? Brutorum ergo anima, utpote quæ principium existit sentiendi, sensitiva est, ac proinde præstantior formis mineralium ac plantarum.

Probatur secunda pars: *Anima belluina non est forma proprie spiritualis aut immaterialis vel subsistens, sed materialis seu dependens a materia in existendo.* Pars hæc brevius hoc pacto enuntiari posset: *Anima belluina non est subsistens, sed dependens, etc.*; adjectæ tamen sunt alie particule, quia etiam illis exprimi sæpe solet eadem veritas: quæ cum perperam intelligi possint, immo et aures offendere minus assuetas veterum Philosophorum formulis loquendi, declaratione indigent, ne ad absurdum aliquem sensum detorqueantur. In primis itaque anima belluina nequit in pressiore sensu dici *spiritus* vel *spiritualis*. *Spiritus*, inquit S. Thomas, *multipliciter dicitur. Uno modo ipsum corpus subtile, ut aer. Alio modo corpus animæ omnino subiectum, sicut corpora sanctorum in resurrectione* (1.º Corinth. 15). *Tertio modo qualibet anima brutorum* (Eccle. 3: *Quis novit... si spiritus jumentorum descendat deorum?*). *Quarto virtus imaginaria* (1.º Corinth., 14, 15: *Psallam spiritu, psallam mente*).

Anima belluina est forma formis mineralium et plantarum perfectior.

non tamen proprie spiritualis vel subsistens.

Quinto ipsa mens hominis vel Angeli (Ephes. 4, 23: *Renovamini spiritu mentis vestrae*). Sexto ipsa divina substantia (Joan. 4, 24: *Spiritus est Deus*) (1). Ex quibus acceptionibus pressissima est illa, qua spiritus sumitur ad significandam naturam excellentiorem, quæ non solum in se non constet materia, verum ne in existendo quidem a materia dependeat, ac proinde sit forma *subsistens* seu habilis ad existendum absque unione cum materia, qualis est natura divina et angelica. Quamvis itaque *spiritus* multifariam accipi possit, at cum inquiritur de forma vel natura quavis, utrum sit spiritualis, semper intelligitur vox in hoc strictissimo et philosophico sensu. Idem animadverti potest de illa alia voce *immaterialis*. Secundum modum loquendi Scholasticorum omnis natura et virtus cognoscitiva, etiam animalis atque ordinis sensitivi, potest vocari in quodam sensu immaterialis, quatenus nempe, ut alibi exponendum erit, idem prorsus sonant in hac controversia *spirituale*, *immateriale*, ac *subsistens*; et consequenter *materiale* hic non significat compositum ex materia, sed solum non subsistens, vel dependens a materia in existendo. Quæ omnia probe notata velim, ne ex præpostero verborum usu confusio oboriatur, et errores sensim irrepant.

Probatur itaque jam prima pars assertionis. De natura et perfectione substantiali formæ cujusvis nobis ex ejus operationibus atque externis manifestationibus judicandum est. Atqui nullæ dantur in brutis operationes, quæ non dependent a materia. Ergo et ipsa brutorum anima in existendo a materia dependeat, oportet.

Minor constat ex superius probatis. Cum enim bruta careant intelligentia, nulla gaudent operatione perfectiori, quam sit sensatio, sive externa sive interna. Sensum autem

(1) S. Thom., 3.º dist. 2, quæst. 2, art. 1, solut. 2.^a Quibus similis docet Aquinas lib. 4.º *Contr. Gent.*, cap. 23 initio.

(2) Vide S. Thom., 1 p. quæst. 14, art. 1; 2.º *Contr. Gent.* cap. 62.

et sensationem omnem esse facultatem et operationem organicam in precedenti capite demonstratum est. Est ergo anima belluarum inter materiales vel dependentes in existendo a materia recensenda, quamvis inter omnes illas facile primatum teneat, propiusque ad rationalis animæ excellentiam accedat.

Tertia pars jam probata manet in prima disputatione, ubi argumentis, cum omni viventi communibus, tum animalis propriis, ostensum est in quovis organismo non esse nisi unum vitæ principium (1).

Quarta pars propositionis ita se habebat: *Anima belluina non est penitus extensivè simplex, sed divisibilis ad materiæ divisionem*. Probatione autem speciali non indiget post ea, quæ superius in prima disputatione fuse in hanc rem scripta reliquimus (2).

Quinta pars: *anima belluarum non creatur, sed educitur de potentia materiæ*. Nam terminus creationis est natura vel forma subsistens, prout in *Cosmologia* docuimus; et e converso formæ non subsistentes, sicut a materia dependent in existendo, ita etiam non nisi dependent a materia fiunt, nempe educuntur de potentia materiæ. Atqui belluina anima non est forma subsistens. Ergo naturaliter non incipit esse per creationem, sed per educationem. Præterea, ut superius argumentabamur de plantis, quale est esse cujuslibet entis finiti, tale est ejus fieri. Atqui anima brutorum non potest esse nisi dependenter a materia, et constituendo compositum animale. Ergo neque fieri potest secundum suam naturam nisi dependenter a materia (3). Cæterum quod ad modum, ac tempus generationis vel educationis animæ belluinæ et ad causam ejusdem efficientem pertinet, legantur superius scripta de plantis circa idem argumentum, nam æque conveniunt animalibus (4).

(1) Vide supra num. 59, pag. 263. Et lege S. Thomam, 1 p., quæst. 118, art. 1; *Question. disputata, de Potent.*, quæst. 3, art. 11, 12; 2.º dist. 18, quæst. 2, art. 3.

(2) Vide num. 64, pag. 277; et num. 68 seqq., a pag. 297.

(3) Vide supra num. 62, pag. 714, ubi similis quæstio tractata est de vegetabilibus.

(4) Vide num. 152 seqq., p. 690 seqq.; num. 165 seqq., p. 720 seqq.

unica in singulis
individuis.

nec est
extensivè
simplex, sed
divisibilis.

nec creatur, sed
educitur
de potentia
materiæ.

ac pereunte
animali,
naturaliter
perit.

Sexta pars. *Pereunte animali, naturaliter desinit esse anima belluina.* Forma, quæ nequit existere nisi dependenter a materia, debet perire vel desinere esse, si desinat materiam acturare. Ergo brutorum anima nequit a materia separata diutius existere, ac proinde non est immortalis, sed mortalis. Præterea forma, quæ naturaliter nihil operari potest, debet naturaliter perire. Atqui anima belluina nihil potest efficere separata a materia; quandoquidem omnis brutorum operatio est organica. Ergo... (1). Et confirmari potest hæc assertio ex communi persuasione omnium hominum, si pithagoreos excipias metempsichosis assertores, et forte illos etiam, qui belluis intelligentiam largiuntur. Perit porro anima brutorum non anihilatione, sed corruptione compositi sicut diximus de plantis (2).

SOLVUNTUR DIFFICULTATES.

233. **Objic. 1.º** Anima brutorum videtur esse pertene aliquod corpusculum instar subtilissimæ flammæ. Id enim ostendit «tum effectus ipse calor, qui tamdiu perseverat in corpore, quamdiu anima in ipso est; tum necessitas pabuli, ut vita conservetur, alioqui desitura, quemadmodum lucernæ flamma, nisi oleum sufficiatur; tum continua motio cordis et arteriarum, qua tamquam fomite ignis natus servetur, atque foveatur». Ita Petrus Gassendus apud P. Salvatorem Rosellium (3).

Respond. neg. assert.; et ad probationem, *neg. conseq.* Tum quia quod primum attinet, necesse non est, ut calor animalis procedat præcise ex aliqua speciali animæ potentia, sed potest gigni ex combustionibus physiologicis, quemadmodum superius docuimus (4); tum quia etiamsi calor procederet ab anima non sequeretur eam esse formam quamdam igneam vel corpus tenuissimum, nihil enim repugnat effectum imperfectionem procedere a nobiliori forma; tum

(1) Vide S. Thom., lib. 2.º *Contr. Gent.*, cap. 82, ubi plura.

(2) Vide supra, num. 162, pag. 713.

(3) Roselli, *Summa philos.*, tom. 4, quæst. 29, art. 2, num. 859, ex Gassendo, *Physic.*, sect. 3, membr. 2, libr. 3, cap. 3.

(4) Vide num. 181, pag. 761.

denique quia cognitio et appetitio, quæ certissime sunt in animali, non possunt manare ab ullo corpore quantumvis subtili, sed formam requirunt vitalem, omni natura et forma regni mineralis et pure vegetalis longe præstantiorem. Necessitas etiam pabuli et nutritionis nullatenus probat, igneam vel omnino corpoream naturam belluinæ animæ, sicut nec motus et calor cordis et sanguinis in arteriis. Horum enim omnium causas suis locis ex Physiologorum doctrina assignavimus (1); hujusmodi autem phænomena tribuenda necessario esse igni vel corpori alicui pertenui intra organismum animalis latitanti, nec probarunt unquam veteres atomistæ, nec jam amplius contendunt recentiores. Et etiamsi id probarent, hoc unum sequeretur, phænomena ista vitalia non esse, ac proinde non deberi animæ. Quid autem exinde lucrabuntur, si alia sunt in animali phænomena, videlicet sensitiva et etiam vegetalia, quæ sine anima formis materiæ inorganicæ longe nobiliori explicari nequeunt?

Objic. 2.º Anima belluarum est immaterialis. «Nam materia caret vi sentiendi et appetendi. Sed belluæ sentiunt et appetunt. Ergo anima belluarum non est materia: ergo est immaterialis» (2).—**Resp. neg. assert. et ad probat.**, cæteris concessis, *neg. ultimum conseq.* Nam in tota ista argumentatione mens quidem auctoris sana est, quia ibidem demonstrat animam brutorum spiritualem non esse; verba tamen, prout nuper notabamus, non recte adhibentur ex communi modo loquendi Scholasticorum, qui retinendus prorsus est in re non parum periculosa. Anima belluina non est certissime materia, sed forma vel actus materiæ; et nihilominus non est immaterialis, quia immateriale, cum quæritur, num natura aliqua sit materialis, an vero immaterialis, idem sonat, ac subsistens vel spirituale in pressiori sensu, qualem certe non esse brutorum animam jam probavimus.

Objic. 3.º «Homo convenit in genere cum aliis animalibus. Sed anima hominis est aliquid subsistens... Ergo et

(1) Vide num. 176 et 177, pag. 748, 751.

(2) Ita P. Cuevas, *Cosmolog.* num. 99.

anima brutorum» (1).—**Respond. dist.** Major. Homo convenit genere cum cæteris animalibus, sed discrepat specifica differentia, *conc.* Convenit etiam specifica differentia, *neg.* Jam vero specifica differentia petitur ex forma substantiali in corporibus (2).

Objc. 4.º Posset Deus creare substantiam vere spiritua-lem, cui conveniat cognoscere, et appetere solum sensibilia, et nullo modo spiritualia. Si enim potest creare substantias spirituales supra animam rationalem alias et alias specie diversas usque in infinitum; cur non poterit alias spirituales infra animam rationalem producere? (3). Ergo brutorum anima dici potest spiritualis.—**Resp. neg.** conseq.; neque enim nunc disputamus, utrum Deus dare brutis *potuerit* animas spirituales; sed quales de facto dederit, quantum assequi ratio humana potest. Ex mera itaque possibilitate perperam ad factum arguitur, quemadmodum olim notatum reliquerat Tertullianus: *Si tam abrupte, inquit, in præsumptionibus nostris hac sententia utamur, quidvis de Deo confingere poterimus, quasi fecerit, quia facere potuerit. Non autem quia omnia potest facere, ideo credendum est, illum fecisse etiam, quod non fecerit; sed an fecerit, requirendum, etc.* (4). Cæterum quod brutis non sit spiritualis anima, constat ex operationibus, quæ non solum cõcentur intra limites ordinis materialis ratione sui objecti, sed etiam aliis ex capitibus organicæ esse deprehenduntur ac dependentes a materia, prout superius demonstratum manet (5).

Objc. 5.º Anima brutorum est substantia simplex. Atqui substantia simplex non potest ex aliquo produci, sed solum ex nihilo seu per creationem. Concipi enim nequit, quo pacto substantia simplex ex aliqua alia re producatur. Non 1.º in eo sensu, ut illud, ex quo producitur, coalescat in ejus substantiam: nam sic entitas simplex componeretur ex illo,

(1) Apud S. Thom., 1 p., quæst. 75, art. 3, arg. 1.^a

(2) Vide S. Thom., loc. cit., ad 1.^{am}

(3) Apud P. Salvator. Roselli, loc. cit., num. 862.

(4) Tertullian., *Contr. Præaxam*, cap. 10.

(5) Vide supra num. 105 seqq. pag. 827; num. 199, pag. 850; num. 200 in respons. ad *Objc.* 1.^{am}

ac proinde simplex esse desineret. Nisi forte fingas simplicem substantiam fieri ex alia substantia simplici per conversionem ejus in illam: quod certe genus conversionis a nullo Philosopho admittitur relate ad animam belluinam. Non 2.º in eo sensu, ut substantia simplex educatur ex subjecto; nam quod e subjecto educitur, accidens est ejusdem subjecti, non autem substantia. Non 3.º in eo sensu, ut extrahatur utcumque e substantia quadam composita; etenim quod ex alio extrahitur, jam ibi erat, ac proinde non incipit esse, nec recte dicitur produci. Nec 4.º demum in eo sensu, ut extrahatur ex alia substantia simplici; cum enim simplex substantia partibus careat, nihil potest ab illa divelli. Ita fere ad verbum P. Salvator Tongiorgi (1).

Resp. 1.º *Neg.* Major., vel *dist.* Anima brutorum est substantia simplex essentialiter, *conc.*; integraliter vel extensive, *neg.* ex probabiliori sententia. Sed quia veritas in propositione asserta quoad modum originis animæ belluinæ non pendet ex controversia, inter ipsos Scholasticos agitata, relate ad extensivam simplicitatem formarum non spirituum vel subsistentium, siquidem respectu modi originis conveniunt etiam omnes illi, qui in altera controversia dissentiunt;

Respondeo 2.º *Trans.* Major, *neg.* Minor. Et ad probationem *concedo* 1.^{am}, 3.^{am} et 4.^{am}, ac *nego* 2.^{am}. Nempe animam belluinam, etiamsi esset simplex, educi ex subjecto, perinde est, ac educi e potentia materiæ, vel produci dependenter a materia, prout fuse declaratum manet in *Cosmologia* (2). Rationem vero additam *dist.* Quod e subjecto educitur, accidens est ejusdem, non substantia, si tale sit, ut non habeat rationem actus, subjectum illud in esse aliquo specifico constituentis, ac proinde unum simpliciter cum eodem efficientis, *conc.*; secus, *neg.* (3).

Instabis. Si cor feriat, vitamque suam amittat, illico etiam moritur caput et reliqua membra. Atqui hoc aperte ostendit animam, quæ cor informat, eandem esse, ac eam

(1) *Psycholog.*, num. 84, 3.^a; *Ontolog.*, num. 372.

(2) Vide *Cosmolog.*, num. 156, pag. 503 seqq.

(3) *Cosmolog.*, num. 159, *Objc.* 3.^a

quæ caput informat, et alia membra, atque adeo eam simplicem esse.—Resp. *neg.* ultimam partem Minoris. Nam phænomenum illud sufficienter explicatur etiam in sententia negante simplicitatem animæ. Certum enim est, sive anima sit simplex sive divisibilis, cor toti organismo necessarium esse ad distributionem sanguinis, quo nutriendus ille est. Ergo certum pariter esse debet, moriente corde, capiti etiam moriendum fore, etiamsi ponamus portionem animæ cor informantis distinctam esse a portione animæ informantis caput. Idemque dicendum erit de quolibet alio corporis organo, cujus functiones necessariae sint ad totius organismi tuendam vitam.

Objic. 6.º Ratio tandem, cur belluæ moriantur, est quia compositum animale, fatiscente organismo, ineptum redditur efficiendis propriis operationibus, sive vegetativis sive etiam sensitivis. Atqui ratio hæc non subsistit; tum quia anima, quantum est de se, habilis est adhuc ad operandum, si subjectum foret aptum: ergo poterit alteri organismo uniri, atque in eo vitam producere suam; tum quia non repugnat, illam operari etiam sine concursu organi vel materiæ; tum denique quia quamvis non posset operari, cur non posset a Deo sustineri in *esse*, præsertim cum ipsa sit actus substantialis?

Respondeo, *neg.* Minor. Ad primam rationem *neg.* conseq. Quia singulæ animæ ex hoc individuo subjecto, e cujus potentia educæ sunt, dependent, ac proinde non possunt ad aliud subjectum migrare, ut illud actuent in eoque operentur. Deinde quomodo posset ejusmodi migratio contingere, vel quando? An in actu generationis? At qua id arte fieri possit? Et quid si in actu corruptionis et mortis animalis nullum aliud animal generetur, vel plura aut pauciora moriantur, quam generentur? Et quo pacto animæ mortui animalis determinarentur, ut ad hoc potius, quam aliud subjectum accedant ad illud informandum? An denique transmigrationi ejusmodi fit extra generationis actum? Verum tum novum animal existeret sine generatione, id quod inauditum prorsus est ac falsissimum. Præterea quis non videt, omnes conjecturas, quas hac in re possent adversarii facere, prorsus inanes esse ac gratuitas, nulloque prorsus sive experientiæ sive rationis nixas fundamentum?

Ad alteram rationem *neg.*, vel *distinguo* assertum. Non repugnat, belluinam animam operari *naturaliter* sine concursu organi, *neg.*; per omnipotentiam Dei, miraculum patrantis, *trans*. Nos enim hic agimus de natura animæ belluinæ, non autem inquirimus, quid vel quantum possit Deus ab illa obtinere miraculose. Jam vero bruta non intelligunt, nec habent operationem sensatione nobiliorem. Sensatio autem organica est, itemque vegetatio, ac simili modo actiones omnes et passionēs, sive mechanicæ sive physicæ sive chemicæ, omnes requirunt concursum materiæ. Quid ergo restat, quod anima belluarum efficere naturaliter queat ab organismo separata?

Ad tertiam rationem eadem esto responsio. Deus quidem potest ad ostensionem gloriæ suæ operari præter rerum exigentias, et etiam in aliquo casu conservare in *esse* res, quæ proprio ac naturali fine defunctæ sunt; sed generatim exigentis naturarum sese attemperat. Anima vero belluina licet sit actus substantialis, tamen separata ab organismo esset prorsus in statu præternaturali ac miraculoso, quia nec operari posset, nec haberet actu ipsas proprietates ac potentias vegetativas et sensitivas, utpote quæ organicae sunt, nec manare proinde ab anima possunt, nisi quamdiu illa informat materiam.

Instabis 1.º Sicut se habet intellectus ad intelligibile, ita se habet sensus ad sensibile. Sed intellectus intelligit intelligibilia sine corpore. Ergo et sensus apprehendit sensibilia sine corpore. Atqui animæ brutorum animantium sensu polent. Ergo inest illis operatio sine organi vel materiæ concursu, ac proinde esse ac vivere possunt extra materiam (1).

Respondeo, *dist.* Major.: id est simili modo se habet intellectus ad intelligibile, ac sensus ad sensibile in aliqua re, *concl.*, nam uterque est in potentia ad suum objectum, ejusque indiget specie ad actum eliciendum. Simili modo se habet in omnibus, *neg.* Nam sensus patitur a sensibili, non autem intellectus. Et ratio est, quia sensus est facultas organica, secus atque intellectus (2).

(1) Apud S. Thom., 1 p. quaest. 75, art. 3. arg. 2.º

(2) Vide S. Thom., *ibid.*, ad 2.um

Nec dicas, intellectum etiam organicam esse potentiam, et pati ab objecto, siquidem defatigamur intelligendo.—Nam non defatigamur propter operationem intellectus, sed propter operationem phantasie, quæ potentia sensitiva et organica est, et semper comitari solet in hac vita intellectus operationem, quemadmodum alibi explicandum erit.

Instabis 2.º «Brutorum animalium anima movet corpus. Corpus autem non movet, sed movetur. Anima ergo brutorum habet aliquam operationem sine corpore» (1).

Resp. *dist.* Major.: anima brutorum movet corpus proprium simul cum concursu corporis, *conc.*; sola anima, *subdist.*, ut quo et per modum principii, unde virtus motiva procedit, *trans.*, ut *quod.*, *neg.* Nam quemadmodum in fine præcedentis capitis dicebamus, distinguenda est potentia imperans et exsequens motum. Potentia imperans est appetitus sensitivus, qui est facultas organica. Ergo non sola anima movet per modum imperantis, ac determinantis motum, quamvis virtus ab anima fluat. Alia est potentia exsequens motum, et hæc etiam est virtus omnino dependens a materia et in ea, nempe in musculis subjectata, sive sit virtus aliqua manans ab anima, sive alia virtus in musculis existens ex combustionibus physiologicis, prout superius innuimus, et recta ab eadem anima. Ergo nec imperium nec ipsa executio motus in animalibus est operatio a materie concursu independens (2).

Instabis 3.º Non cognoscimus omnes operationes brutorum. Ergo perperam dicimus nullas operationes immateriales habere bruta.—Resp. *dist.* antec. Non cognoscimus omnes operationes individuales, *conc.*; totam varietatem specificam operationum, *neg.* Incredible enim est post tantam considerationem et studium adhuc latere nos aliquam speciem operationum præstantiorem in brutis. Deinde illud addo, si aliqua operatio hujusmodi lateat, certum est nos jus non habere divinandi, aut etiam prudenter dubitandi in hac re, donec certa appareant indicia operationis alicujus spiritualis, unde spiritualitatem belluinæ animæ concludere liceat.

(1) Apud S. Thom., 1 p. quæst. 73, art. 3, arg. 3.^a

(2) Cfr. S. Thom., loc. cit., ad 3.um

Objic. 7.º Si anima brutorum non perit annihilatione, perire dicenda est corruptio. Atqui nequit perire corruptio. Nam quod corrumpitur, compositum est, ut per se patet; at anima simplex est.

Resp. *conc.* Major., *neg.* Minor. Ad probationem *dist.* Major.: quod per se corrumpitur, compositum est, *conc.*; quod corrumpitur per accidens, vel ratione alterius, *neg.* Deinde *nego*, vel *transmitto* Minorem secundum superius dicta. Sicut non generatur in corporibus per se forma ipsa, sed compositum (1); ita nec per se corrumpitur forma, sed ipsum compositum ex forma et materia: forma vero dicitur corrumpi per accidens vel *ut quo*, quia nempe cum compositum subsistere amplius nequeat ob causas varias, quæ materiam debitis dispositionibus privant, novisque aliis donant, quæ alterius formæ productionem vel introductionem postulant, præcedens forma debet perire, deficiente subjecto rite disposito, nam propter nativam suam dependentiam a materia extra illam permanere nequit.

Relegantur alia, quæ alibi objecta et explicata sunt, cum sermo esset de natura vegetalis animæ, et possent etiam hic objici (2). Videantur etiam, quæ alibi soluta sunt argumenta in favorem opinionis, simplicitatem animarum belluinarum, saltem perfectiorum, tuentis (3).

Hæc sunt præcipua, quæ de brutis animalibus dicenda videbantur. Gradus jam ad principem hujus corporei mundi naturam, hominem, faciendus est: ejus tamen tractatio justum volumen exposcit, quod brevi tempore dabimus, si vires nobis Deus et auxilium suum suppeditare dignabitur, ad cujus honorem et gloriam nostra semper opera, verba, cogitationes omnes dirigantur.

(1) Vide *Cosmolog.*, num. 156, pag. 597.

(2) Vide supra, num. 163, pag. 715 seqq. Vide etiam S. Thom., de *Potent.*, quæst. 3, art. 11 et 12; et 1 p., quæst. 118, art. 1; 2.^a dist. 18, quæst. 2, art. 3.

(3) Vide supra, num. 68, pag. 207 seqq.